

PROJEKT GRAĐANSKIH PRAVA
Civil Rights Project
SISAK

BEZDRŽAVLJANSTVO U HRVATSKOJ s osvrtom na Rome

IZVJEŠĆE ZA 2023.

Izvor: PGP Sisak, stranka B.D., pripadnica romske nacionalne manjine iz Darde dobila putovnicu za osobe bez državljanstva

- **DRŽAVLJANSTVO**

1.1.2022. godine stupile su na snagu izmjene i dopune Zakona o hrvatskom državljanstvu (NN 138/21) kojima je dvogodišnji rok za podnošenje zahtjeva za hrvatsko državljanstvo produljen na još godinu dana te se taj rok odnosi na članak 5. i članak 30.a zakona te je istekao 31.12.2022. PGP smatra da isti rok treba još produžiti, a po mogućnosti ostaviti i otvorenim

PGP/CRP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak, Hrvatska
tel.: + 385 44 571 752; 0800 200 098
e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr | web: crpsisak.hr, moja-prava.info, romismz.info

jer broj relevantnih osoba u svakom slučaju nije neograničen, niti iznimno velik, te je za državu pozitivno da omogući reguliranje državljanstva svojim potencijalnim državljanima. To više jer se radi o osobama većinom izvan RH do kojih informacije teško dopiru te im je potrebno duže vrijeme da uopće pristupe reguliranju prava te da ga ostvare.

Predmetnim izmjenama i dalje je ostao na snazi čl. 5. st. 2., koji je prouzročio mnogobrojne dileme kako kod nas, pružatelja besplatne pravne pomoći tako i kod samih stranaka. Naime, „sporni“ članak, prema uputama Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) odnosi se samo i jedino na osobe rođene nakon 8.10.1991. godine odnosno one rođene nakon stjecanja neovisnosti.

Upravo je to izazvalo mnoštvo prijepornih mišljenja kod naših građana jer ovaj datum nije decidirano naveden, već se govori o osobi koja je rođena u inozemstvu te koja sada po novom zakonu ima dodatnih godinu dana za podnošenje zahtjeva.

Naime, MUP kao predlagatelj ovog zakona pa i sporne odredbe navodi u svojim tumačenjima da hrvatsko državljanstvo podrijetlom, temeljem članaka 4. i 5. Zakona, mogu stjecati samo djeca i osobe rođene nakon 08.10.1991. godine, tj. nakon stupanja na snagu Zakona o hrvatskom državljanstvu, kojima su oba ili jedan roditelj bili hrvatski državljani u trenutku njihovog rođenja. To se podrazumijeva samo po sebi jer bi se u protivnom zadiralo u odredbu članka 30. stavka 1. Zakona o hrvatskom državljanstvu kojom je uređeno načelo kontinuiteta hrvatskog državljanstva i koja propisuje da se hrvatskim državljaninom smatra osoba koja je to svojstvo stekla po propisima važećim do dana stupanja na snagu navedenog Zakona, tj. do 08.10.1991. godine.

Sporna i nadalje ostaje odredba čl. 5. koji se odnosi na osobe koje su rođene nakon 8.10.1991. godine, **a šira javnost s ovom činjenicom i dalje nije upoznata.**

U okviru rada PGP-a Sisak u 2022. godine pratili smo 33 predmeta stranaka, koji predmeti se odnose na primitak u hrvatsko državljanstvo, bilo naturalizacijom, bilo putem naknadnog upisa u knjige državljana (KD) RH ili po drugim pravnim osnovama.

Ponavljamo da su većina stranaka PGP-a Sisak osobe rođene prije 8. listopada 1991. godine, često u razdoblju od 8. siječnja 1977. godine do 8. listopada 1991. godine, ali je jedan roditelj imao državljanstvo Socijalističke Republike Hrvatske, iz čega proizlazi da ne mogu biti riješene niti po jednom članku.

PGP želi istaknuti da Zakon o strancima ostaje sporan u dijelovima koji se tiču reguliranja boravka, kako privremenog tako i stalnog te posebice ističe neujednačenost kriterija pri reguliranju ta dva boravka. Naime, osoba može godinama biti na privremenom boravku (naša stranka **D.R. koja je na privremenom boravku preko 10 godina**, ima vlasništvo i mirovinu u RH, povratnik je u RH, a nema stalni boravak, a da ne pričamo o državljanstvu koje stranka svojim životom u RH od više desetljeća zaslužuje.), a da ne ostvari pravo na stalni boravak, što samo po sebi govori da je stjecanje državljanstva nemoguće. To se postavlja pitanje opravdanosti davanja tolikih privremenih boravaka, od godinu dana, jer sam naziv boravka govori o njegovoj naravi, te da nije namijenjen dugotrajnom boravku.

Pozitivni pomaci se vide u pojedinačnim predmetima (PGP predmeti: **S.B. 10914, S.N. 27634, F.V. 24832**). U istima se osobama bez državljanstva ili u riziku od bezdržavljanstva, a radi se **uglavnom o pripadnicima romske nacionalne manjine (RNM) u RH**, omogućuje odgoda napuštanja RH, kad je isto određeno, ali uz obavezu reguliranja boravka u RH.

Također je mali pozitivan pomak u otpisu dugovanja za zdravstveno osiguranje, koji je jedan od uvjeta za reguliranje boravka, uključujući i pripadnike romske nacionalne manjine (PGP stranke: **V.O. 23341, A.M. 25347**).

Također relativno pozitivan je trend prakse pojedinih područnih ureda Hrvatskog zavoda za socijalni rad koji prihvaćaju naše sugestije da se strankama dodijeli uvećana jednokratna novčana pomoć (JNP) radi uplate za ulazak u sustav zdravstvenog osiguranja, koje je uvjet za reguliranje boravka u RH.

▪ **BEZDRŽAVLJANSTVO**

PGP Sisak kao implementacijski partner UNHCR-a te član Europske mreže za bezdržavljanstvo (ENS) kontinuirano unazad sedam godina, točnije od 1.1.2017. pruža besplatnu pravnu pomoć osobama bez državljanstva i onima u riziku od gubitka državljanstva na području cijele Republike Hrvatske putem glavnog ureda udruge u Sisku te svojih kontakt točki (<http://www.crpsisak.hr/>) a radi se u najvećem broju o pripadnicima romske nacionalne manjine.

Tijekom 2023. PGP Sisak je radio sa **306 stranaka**. PGP Sisak je zabilježio i postupao u **423 pravnih predmeta osoba bez državljanstva**, kao i u riziku od gubitka državljanstva, u okviru kojih je pružena pravna pomoć u vezi zastupanja, pisanja različitih podnesaka (**143 podnesaka**), kontaktiranja i koordiniranja s različitim državnim tijelima i institucijama, pribavljanje različitih dokumenata (**61 dokument**). Besplatna pravna pomoć pružena je za **27** mld. djece, unutar naznačenog ukupnog broja stranaka.

100 predmeta je uspješno okončano, a odnose se uglavnom na pribavljanje osobnih dokumenata te rješavanje različitih statusa u RH.

Tijekom 2023. PGP je radio s **264 Roma**. Većina njih se susreće s problematikom neriješenih statusnih pitanja u RH, kao i pitanjima iz socijalne skrbi, zdravstvenog osiguranja, stambenog zbrinjavanja i slično. Među njima, **85 Roma** ima naglašenu problematiku bezdržavljanstva.

Kod prve kategorije, dakle osoba bez državljanstva, možemo istaknuti primjer stranke **F.V. (PGP 24832)**, koja živi u RH već preko 20 godina, a nema niti jedan osobni dokument niti reguliran status/boravak.

Kod druge kategorije, osoba koje su u riziku, možemo navesti stranku **S.N. (PGP 7375, 20591, 27634)**. Po PGP-ovom broju, tj. brojevima predmeta se vidi da je stranka dugogodišnja korisnica usluga PGP-a, točnije od 2006. godine. Stranka inače gotovo cijeli život živi u RH, no još uvijek nema adekvatno reguliran status, dok s matičnom zemljom BiH nema nikakve poveznice.

B.D. /PGP 23104, 27119/ iz Darde, osoba bez državljanstva, pripadnica RNM, pozitivan primjer izdavanja Konvencijske putovnice:

Nakon četiri godine angažmana PGP-a u slučaju stranke, osobe bez državljanstva, iz Darde u Slavoniji, za njenu putovnicu po Konvenciji o statusu osoba bez državljanstva iz 1954. godine uspješno je riješena putovnica – putna isprava za osobe bez državljanstva. Naime, 13. siječnja 2021. PGP je dobio negativno rješenje drugostupanjskog tijela i napisao upravnu tužbu, budući da je PGP smatrao da argumenti da stanka treba riješiti svoj slučaj bezdržavljanstva u Italiji, gdje je samo navodno rođena, a da nije imala bilo kakve veze s Italijom i posjedovanje dvije potvrde iz Italije da nije rođena niti prijavljena na bilo koji način u Italiji, nisu bili dobri argumenti da se osoba bez državljanstva ne riješi u Hrvatskoj, gdje je imala privremeni boravak i obitelj, supruga i sedam djece koji su svi hrvatski državljani. Upravni sud je odbio tužbu, a PGP je uložio žalbu Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske. U lipnju 2022. PGP je primio pozitivnu odluku Visokog upravnog suda (br. Usž-2840/21-4), od 29. travnja 2022., kojom je usvojena žalba tužitelja, poništena negativna odluka Upravnog suda iz 2021., kao i dvije odluke MUP-a iz 2019. i 2020. godine, te predmet vratio prvom stupnju na ponovno odlučivanje. Tako je konačno 2023. stranka prvi put u životu dobila putovnicu.

To je četvrta u nizu putovnica prema Konvenciji iz 1954. koju je PGP osigurao svojim strankama. PGP to smatra vrlo pozitivnim jer ne postoje postupci za utvrđivanje statusa osoba bez državljanstva, što otežava izdavanje konvencijske putovnice.

M.T. /PGP 26 653/ iz Siska, bivša osoba bez državljanstva - mld. Dijete, pripadnica RNM; pozitivan primjer:

Dijete M.T. (rođena je u inozemstvu 2012., majka je hrvatska državljanka, a otac Kosova, oboje porijeklom iz bivše Jugoslavije, pripadnici nacionalne manjine. Prilikom rođenja djeteta u Francuskoj pogrešno se upisuje ime, prezime i mjesto rođenja majke. Nakon deportacije iz inozemstva, dijete je s obitelji došlo u Hrvatsku 2016. i od tada dijete nije bilo moguće upisati ni u matične knjige rođenih, ni u knjigu državljana, itd.) je 2022. godine, **dakle, nakon 10 godina, tj., cijelog svog života, dobilo rodni list i ostale osobne dokumente te po prvi put konačno postala „vidljiva“.** PGP je brojne upravne i sudske postupke vodio preko osam (8) godina i predmet je uspješno okončan te se postavlja pitanje što bi bilo da nema pružatelja pravne pomoći, koji kontinuirano i adekvatno pružaju pravnu pomoć.

Tijekom 2023. PGP je nastavio raditi na upravnim postupcima u vezi ostvarivanja prava djeteta, jer isto nije ostvarilo pravo na dječji doplatak, o čemu se vode upravni postupci.

PGP također sustavno pomaže roditeljima i stranci, jer se radi o socijalno ugroženoj skupini, pripadnicima nacionalne manjine koji su nastradali u razornom potresu koji je pogodio Sisak 29.12.2020.

▪ **AKTIVNOSTI**

Dana 21. studenog 2023. u prostorijama **Ministarstva pravosuđa i uprave** održana je **Nacionalna konferencija: „15 godina Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći -gdje smo sad?“**,

PGP/CRP Sisak, S. i A. Radića 6/5, 44000 Sisak, Hrvatska

tel.: + 385 44 571 752; 0800 200 098

e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr | web: crpsisak.hr, moja-prava.info, romismz.info

u organizaciji Udruge za podršku žrtvama i svjedocima i Centra za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek. Doprinos konferenciji kroz svoj dugogodišnji iskustveni rad u području sustava besplatne pravne pomoći dao je i [Projekt građanskih prava Sisak](#). U svojstvu panelistice voditeljica Udruge, Milana Kreća istaknula je koji su izazovi i problemi u sustavu pružanja besplatne pravne pomoći iz aspekta udruge, te koliko će višegodišnje financiranje utjecati na djelotvornost i efikasnost sustava. Pozdravila je uvođenje novog modela financiranja ali i istaknula nužnost da se isti regulira izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Svi panelisti suglasni su kako mjesta za unaprjeđenje sustava besplatne pravne pomoći ima, kako kroz povećanje sredstava na ime primarne pravne pomoći, tako i kroz izmjene postojeće zakonodavne regulative.

Pozitivnim pomacima u sustavu primarne pravne pomoći PGP je dao svoj doprinos i kroz rad u **Povjerenstvu za besplatnu pravnu pomoć MPU**, kao predstavnik svih pružatelja BPP-a.

PGP naglašava kako je besplatna pravna pomoć izuzetno važna za pripadnike romske nacionalne manjine u RH jer su isti još uvijek nedovoljno obrazovani te im je pomoć pri ostvarivanju njihovih građanskih i ljudskih prava neophodna, posebice jer su upravni postupci u RH još uvijek vrlo zahtjevni te prekompleksni, ponekad čak i za pružatelje besplatne pravne pomoći.

Suradnja s Pravnom Klinikom Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

U gore navedenom razdoblju ukupno je udругu posjetilo **14** studenata, tijekom **7 posjeta**, iz Pravne Klinike. Studenti u okviru svoje prakse u udruzi prisustvuju primanju stranaka u suradnji s pravnicima udruge i odvjetničkim uredom.

Također, PGP s Pravnom klinikom najuže surađuje na poboljšanju sustava besplatne pravne pomoći (bpp) u RH još od kad je Zakon o bpp-u donesen 2008. godine.

Terenske posjete, monitoring Prihvatišta za tražitelje azila, monitoring Prihvatnog centra za strance

Tijekom 2023. PGP Sisak je posjetio 4 **Policijske uprave na području RH / Osječko -baranjska, Primorsko-goranska, Karlovačka i Sisačko-moslavačka/**, te je izvršio preko 10 terenskih posjeta romskim naseljima na području cijele RH.

PGP Sisak je tijekom 2023. bio u komunikaciji s voditeljima Prihvatišta za tražitelje azila u Zagrebu te Prihvatnog centra za strance Ježevo te među azilantima i tražiteljima azila nije bilo osoba bez državljanstva.

ENS /Europska mreža za bezdržavljanstvo/

PGP Sisak je bio aktivan unutar Europske mreže za bezdržavljanstvo (ENS), kao i u okviru Litigacijske grupe ENS-a tijekom cijele 2023.

PGP Sisak je sudjelovao:

- ✓ Dana **8.3.2023.** na webinaru Poboljšanje postupka identifikacije bezdržavljanstva u postupku dobivanja azila
- ✓ **23. 3. 2023.** na webinaru o stanju bezdržavljanstva u Europi, gdje se procjenjivalo stanje te govorilo o Indexu bezdržavljanstva i trendovima

- ✓ **26.10.2023.** na sastanku Litigacijske grupe ENS-a o strateškoj litigaciji u bezdržavljanstvu, razmjena primjera članica i trendovi

Inicijative za izmjenu zakonske i podzakonske regulative

PGP je sudjelovao u e – savjetovanju te dao komentare na sljedeće propise:

- **Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o postupanju prema državljanima trećih zemalja** – tijekom kolovoza 2023. – PGP dao dva komentar koji nisu prihvaćeni

- **Prijedlog plana zakonodavnih aktivnosti u Ministarstvu pravosuđa i uprave za 2024.** – krajem 2023. – PGP dao dva komentara u vezi Zakona o državnim maticama te Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći, od kojih ni jedan nije prihvaćen.

PGP će nastaviti raditi na rješavanju **problema oko utvrđivanja identiteta državljanima BiH i R. Srbije pri reguliranju statusa u RH**, na što PGP ukazuje već godinama, a u koju inicijativu se uključila i Pučka pravobraniteljica u RH te Ombudsman iz BiH, kao i udruge iz BiH. Problematika se uvelike odnosi na pripadnike RNM u RH, jer mnogi potiču iz republika bivše države Jugoslavije te su iz tih razloga ili bez državljanstva ili u riziku od istog.

PGP je, kao član Europske mreže za migracije te Nacionalne mreže za migracije, iste izvijestio da u 2023. nije bilo izmjena u zakonodavstvu povezanom s državljanstvom i bezdržavljanstvom.

U Sisku, 20. veljače 2024.

Milana Kreća
predsjednica
PGP Sisak

